

A VÁLLALKOZÁS KÖLTŐJE

szi és ff,
magyar hangbemondás

Gyártó ország: Magyarország
Gyártó cég : Mafilm NOS
Gyártási év : 1980.
Rend, fi. : Préda Tibor
Operatőr : Rák József
Hang : Pölhössy István
Dramaturg : Kiss Mihály
Rend. assz. : Viszlay Julianna
Felv.vez. : Szederkényi Miklós
Szakértő : Horváth Árpád
Gyártásvez. : Selyem Marianne.

Eng. szám: 09487/80.

Puskás Tivadar életének bemutatása, különös figyelemmel nagy vállalkozásaira /aranyásás, olajkutató, folyóvízszabályozás/ és találmányaira /telefonközpont, telefonhírdő/.

Bp, 1980. aug. 29.

FM.

Nt/24. "Puskás Tivadar" című film
cenzuraszövege

A VÁLLALKOZÁS KÖLTŐJE. x

Puskás Tivadar rövid élete szinte summázata a múlt század sikereinek és tévedéseinek. x Aki a 40-es években körülnézett a reformkori Pesten, a Duna partján egy kis várost látott, amelyben még csak akkor kezdett pezsegni az élet. x A piactereken sűrűn távoroztak a kecskeméti, kalocsai szekerek, melyek gyümölcessel, élelemmel megrakódva érkeztek Pestre. x A Puskás Tivadar gyermekkor idején létesített üzemek voltak a magyar gyáripar bölcsői. De ezek még évekkel később is kicsinek bizonyultak ahhoz, hogy egy tehetséges, vállalkozó szellemű fiatalembernek itthon adjanak lehetőséget az érvényesüléshez. x Az iparosodás vontatottan haladt, hiszen abban az időben egy önmagára valamit adó nemes urnak nem illett üzleti vállalkozással foglalkoznia. x Bécs az persze egészen más volt! Európa fényéhez, eleganciájához Bécs is hozzátartozott. Bécsnek már nagy ipara és számos jónevű főiskolája volt. A híres Theresiánum művelt, de mindenekelőbb hűséges vezető hivatalnokokat nevelt a Habsburg monarchia számára. Itt kezdte meg tanulmányait az idősebb Puskás Ferenc két fia, Tivadar és Ferenc. x A Theresiánum a fiatalabb fiúból, Ferencből, császárhű ifjút faragott. Hadapród lett egy lovasszerebben és végigharcolta az 1866-os háborút. x A két évvel idősebb Tivadar alkatahoz illően más utat választott. Legkedvesebb tárgya a fizika, ebben az időben még kevés diák érdeklődését keltette fel. x Ugyan akkor szípen zongorázott, játékkal sokszor szórakoztatta társaságát. Fényes jövőt jósoltak neki, ha a zenét választja hivatásául. x Tivadar 22, Ferenc 18 éves 1866-ban, amikor apjuk váratlanul meghal. Az egykor tekintélyes családi vagyonnak ekkor már csak a töredéke maradt. x Tivadar Angliába utazott szerencsét próbálni. Londonban számtalan látnivaló kápráztatta el a minden iránt oly fogékony fiatalembert. x A kiállításrendezés volt Puskás korának nagy szenvedélye. A polgár tapsolt önmagának a tömörked ujszerű felfedezés láttán, ámulva ünnepelte a fejlett technika alkotásait. x Londonban ötmillió, Párizsban nyolcmillió idegen utazott vonaton egy-egy kiállításra, amikor Magyarországon még a kor "kitalációjának" nevezték a gőzkocsit. x Nálunk milliók ólték le életüket kényszerű igénytelenségben, miközben a tehetősebbek külföldön tékoztak. x A nagybirtokos magyar főnemességet valóságos vasutépítési láz fogta el. Magyarországon is vasúti hálózatra volt szükség, hogy a terményeknek piacot biztosíthassanak. A kelet-magyarországi vasut építésére meghirdetett nemzetközi pályázatot a londoni Waring cég nyerte el. x Az angol vonatépítő vállalat a műszaki tudással és nagy helyismerettel rendelkező Puskás Tivadart küldte Erdélybe a munka megszervezésére. x A vasutépítés befejeztével Puskás Tivadar Bécsbe ment azzal az elképzeléssel, hogy turista irodát nyit. Am az újdonságyszámba menő irodát a "bécsi bank csőd" miatt csakhamar be kellett zárni. Puskás arra kényszerült, hogy a gazdasági életben bekövetkezett fordulatot látva átforgassa a maga terveit is. x Már határozott: a Colorádó vidékére megy aranyat ásni, hiszen Amerika a korlátlan lehetőségek országa. Colorádóban hihetetlenül olcsó a föld és a hírek szerint többen találnak 20-30 kilós rögöket. x De hát hol is van ez a Colorádó? Az alig néhány éves Brockhaus lexikonban bőven olvasható róla. x Puskás Tivadar néhány ezer dollárjával nem gondolhatott föld alatti, költséges bányászásra. Ő is kénytelen volt vállalni, mint annyi ezer és ezer társa, hogy iszap és kavics közül mossa ki az aranyat. x Vállalkozása közel sem

sikerült úgy, ahogy azt elképzelte... x Puskás Tivadar lépten-nyomon tapasztalta, hogy a rohamosan fejlődő amerikai városok nagy problémája a közlekedés és a hírközlés. x A távközlés fejlesztése egyike volt a kor legégetőbb feladatainak. x A "csoda" nem sokat váratott magára: 1875-ben Graham Bell felfedezte a telefont, vagyis azt a masinát, amely az emberi hangot viszi tetszős szerinti távolságra. x Puskás Tivadar felkereste Menlo-parki laboratóriumában az akkor már világhírű felfedezőt, Edisont és felajánlotta ötletét: a telefon-tulajdonosok ne közvetlen vonalakon beszéljenek egymással, hanem központon keresztül. x Ennek a ténynek a dokumentuma Edison dedikációja saját fényképén. A szöveg fordítása: Puskás Tivadar volt az első ember a világon, aki a telefonközpont ötletét felvetette. x II. felvonás. x Edison jó szemmel felismerte Puskásban a kiváló szervezőt, a szellemes megoldásokat kereső felfedezőt, ezért megbizta érdekeinek európai képviselőjével, valamint kedvenc találmányának, a fonográfnek, az elterjesztésével. x 1878-ban Puskás Párizsban berendezte az első telefonközpontot, majd Párizsba hívta lovastiszt öccsét Ferencet, hogy tanulja meg a telefonközpontok szervezését és igazgatását. x A Pestből, Budából és Óbudából félmillió nagyvárosra növekedett Budapesten a nagy bankok vezetői óvatosak voltak, nem bíztak a telefonban, a háztulajdonosok pedig nem akarták tartóoszlopokkal elcsúfítani bérházaikat. x Végül Puskás Tivadar maga adott pénzt a pesti telefon megvalósítására. Így történhetett, hogy 1881-ben működni kezdett Budapesten is a telefon a hajdani Fürdő utca 10. szám alatt. x A Párisban élő Puskás Tivadar a vállalkozás költője, 1881 őszén újabb nagyszerű ötlettel lepte meg a műszaki világot. x A párizsi villamosság kiállítás alkalmával megszervezte az első operaközvetítést telefonon keresztül. x A nevezetes párizsi operaközvetítés sikerén felbuzdulva Puskás létrehozta Budapesten a "dalmi telefont", vagy ahogyan a pestiek elnevezték: a "telefon hirmondót". x Ez a találmány, amely a maga idejében óriási technikai szenzációknak számított, világhírűvé tette Puskás Tivadar nevét, segítségével egyetlen mikrofonba olvasott hír a város száz meg száz pontján egyidejűleg hallhatóvá vált. x A Pó- és Székváros legutóbbi gyűlésén javaslat hangzott el, mely szerint a belvárosi Lakatos utca, melynek egyik házában Irányi Dániel évek során át haláláig lakott, Irányi utcának neveztesse. Az indítványt minden valószínűség szerint egyhangúlag elfogadják. x Kopácsy Juliska, a Népszínház művésznője a tiszti kaszinó estélyén énekével teljesen meghódította a nagyszámú hallgatóságot, mely tapsaival sokkal inkább adózott a művésznőnek, mint a szépasszonynak. x A telefonhirmondó ~~kezdetben~~ kezdetben a központ szolgáltatása volt, később külön hálózat épült ki részére. x A telefonhirmondó műsora a kezdeti idegenkedés után, napról-napra népszerűbb lett. Az egyik pesti újság szavai szerint: A hang, melyet ez az új találmány a hallgatóval közöl, tisztább, érthetőbb és hangosabb is, mint a közönséges telefoné, mert mások beszéde által hangzavarok: nem jöhetnek létre. x Puskás Tivadar Erdélyben aranybányát vásárolt, ahol korszerű eszközökkel aranyat kíván bányászni. x Talán a fiatalkori kalandos élet emléke kísértette, amikor Abrudbányán megvett egy rég felhagyott aranybányát, amelyről azt hitte, hogy korszerű eszközökkel művelve ontani fogja az aranyat. Tévedett! Vagyónának jelentékeny része ráment az vállalkozásra. x Zsibó közelében új olajforrások kezdődtek. A 40-50 m mélységre hajtott okákban bőven mutatkoznak olajnyomok. Puskás Tivadar délibáb után futott: komoly tőke nélkül belevágott az olajkutatóba. Elhatározása eleve kudarcra volt ítélve...

x Az Alduna szabályozására kapott nemzetközi mandátum alapján az 1879. október 22.-én megtartott minisztertanács vállalta, hogy az építési költségeket Magyarország képviseli. x

x A Vaskapu sziklás zuhatagai akadályai voltak abban az időben az aldunai hajózásnak. Puskás új robbanóeljárást dolgozott ki, de elvét még tökéletesíteni kellett volna, mert abban a formában vizalatti robbantáshoz nem volt elég hatásos. x Örömmel közöljük kedves előfizetőinkkel, hogy Sauer Emil a nagytehetségű osztrák zongoraművész meglátogatta studiónkat, hogy játékával elkápráztassa hallgatóinkat. x A telefonhírmondó kezdeti hatszáz előfizetője egy év alatt majdnem ötezerre emelkedett... London, Párizs, Bécs is érdeklődött a bevezetése iránt... x Puskás Tivadar a Telefonhírmondó megteremtője az 1893. év március 16-án életének negyvenkilencedik évében, alkotóereje teljében szivroham következtében meghalt. x Ma a telefon, a rádió, a televízió általános elterjedésének korában tudjuk igazán értékelni Puskás Tivadar alkotó kedvét, áldozatkészségét és vállalkozó szellemét. x

Irta és rendezte: Préda Tibor x Fényképezte: Rák József x Szakértő: dr. Horváth Árpád, Dramaturg: Kiss Mihály x Munkatársak: Pölhössy István, Viszlay Julianna x Gyártásvezető: Selyem Marianna, Felvételező: Szederkényi Miklós x Készítette a MAFILM Népszerű-tudományos Filmstúdiója. Magyarországon forgalomba hozza a MOKÉP. Eng. sz.: M. 9487/80.